

† DANIEL

PRIN HARUL LUI DUMNEZEU
ARHIEPISCOPUL BUCUREȘTILOR,
MITROPOLITUL MUNTENIEI ȘI DOBROGEI,
LOCTIITORUL TRONULUI CEZAREEI CAPADOCIEI
ȘI
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

**PREACUVIOSULUI CIN MONAHAL,
PREACUCERNICULUI CLER
ȘI PREAIUBIȚILOR CREDINCIOȘI
DIN ARHIEPISCOPIA BUCUREȘTILOR**

HAR, BUCURIE ȘI PACE DE LA DOMNUL NOSTRU IISUS HRISTOS,
IAR DE LA NOI PĂRINTEȘTI BINECUVÂNTĂRI

*„Și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim,
în toată Iudeea și în Samaria
și până la marginea pământului!”
(Fapte 1, 8)*

Hristos a înviat!

*Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

La începutul activității Sale mesianice, Domnul nostru Iisus Hristos a ales 12 ucenici sau discipoli, apoi i-a învățat prin cuvânt, prin exemplu personal și prin lucrările minunate săvârșite de El, cum să binevestească oamenii Evanghelia Împărăției cerurilor. Desigur, Domnul Iisus a fost urmat de mai mulți ucenici, dar cei 12 formau nucleul sau soborul de bază și permanent al ucenicilor lui Iisus, iar cifra 12 avea și valoare simbolică, în sensul că ea reprezenta cele 12 seminții ale poporului evreu. Cei 12 ucenici ai Domnului se numeau: *Simon*, căruia i-a zis *Petru*, *Andrei*, fratele lui, *Iacov* (cel bătrân), *Ioan*, *Filip*, *Bartolomeu* (zis și Natanael), *Matei*, *Toma*, *Iacov al lui Alfeu*, *Simon numit Zilotul*, *Iuda al lui Iacov* și *Iuda Iscarioteanul*, care s-a făcut trădător (cf. *Luca* 6, 13-16).

Acești 12 ucenici au ascultat predica lui Iisus pe munte (cf. *Matei* 5-7, *Luca* 6, 20-49), învățătura Sa despre Împărăția cerurilor, despre pocăință, despre botez, despre iertarea păcatelor ca pregătire pentru a dobândi Împărăția lui Dumnezeu și viața veșnică, iar spre sfârșitul activității Sale publice, Iisus le-a vorbit ucenicilor despre Pătimirile Sale, despre moartea și Învierea Sa din morți, despre iubirea Sa jertfelnică dăruită lor și celor ce cred în El, mai ales prin Sfânta Euharistie, despre trimiterea Duhului Sfânt ca Mângâietor al lor, după Înălțarea Sa la cer, dar și despre necazurile

sau suferințele pe care ucenicii le vor întâmpina din partea lumii pentru că predică Evanghelia Sa și cheamă popoarele la mântuire.

După Învierea Sa din morți, Iisus S-a arătat de 10 ori ucenicilor Săi timp de 40 de zile și i-a învățat pe ei despre *tainele Împărăției lui Dumnezeu* (Fapte 1, 3). Iar înainte de Înălțarea Sa la cer, Iisus a poruncit ucenicilor Săi să rămână în Ierusalim, până când *se vor îmbrăca cu putere de sus* (Luca 24, 49), apoi să meargă în toată lumea pentru a face ucenici din toate neamurile, botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i să păzească toate câte le-a poruncit El lor (cf. Matei 28, 19), făgăduindu-le totodată că El va fi tainic prezent cu ei în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor (cf. Matei 28, 20).

Dacă după răstignirea și moartea lui Iisus, ucenicii Lui erau triști și timorați, nedumeriți de cele întâmplate și se ascundeau de frica iudeilor (cf. Ioan 20, 19), **după ce El a înviat din morți și S-a arătat lor de mai multe ori, ei au devenit martori și mărturisitori curajoși ai Învierii Lui.** Iar după ce au primit Duhul Sfânt în ziua Cincizecimii, ei au început să predice mulțimilor din Iudeea, Samaria și în toată lumea, adevărul Învierii lui Iisus Hristos ca fiind temelia credinței lor în dumnezeirea Lui. De asemenea, ei mărturiseau că *Învierea lui Hristos este temelia învierii tuturor oamenilor la sfârșitul veacurilor, în Ziua de Apoi.* Credința în Învierea lui Iisus Hristos din morți mărturisită de Sfinții Apostoli **era vestea cea nouă, care fascina și mira pe mulți, iar pe alții îi contraria.** Faptul că moartea trupului poate fi biruită era o noutate copleșitoare pentru lumea antică, păgână sau politeistă, înfricoșată și obsedată de moarte, pentru aceia „*pe care frica morții îi ținea în robie toată viața*”, după cum spune Sfântul Apostol Pavel (Evrei 2, 15). Credința creștină în Învierea lui Hristos și în învierea tuturor oamenilor, ca eveniment unic și ca dar exclusiv al lui Dumnezeu pentru umanitate, este altceva decât revenirea ciclică la viață a naturii, celebrată în religiile păgâne. Cât privește poporul evreu, deși prorocii Vechiului Testament au prevestit învierea morților, ca de pildă Iezechiel (cap. 37) și Isaia (26, 19), dar mai ales Prorocul Daniel, care zice: „*Mulți dintre cei ce dorm în țărâna pământului se vor scula: unii la viață veșnică, iar alții spre ocară și rușine veșnică*” (Daniel 12, 2), totuși în timpul lui Iisus mai erau unii dintre evrei, mai ales saducheii, care nu credeau în învierea morților, iar cei mulți care credeau în învierea morților considerau însă că morții vor reveni la viața de pe pământ cu același trup pe care l-au avut înainte de moarte¹.

În Noul Testament, Domnul Iisus Hristos confirmă credința în învierea tuturor morților anunțată de profeți, ca eveniment eshatologic, la sfârșitul lumii, însoțit de judecata finală a tuturor oamenilor, și anume că unii vor învia spre viață veșnică, iar alții spre osândă veșnică: „*Și vor ieși [din morminte] cei ce au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea osândirii*” (Ioan 5, 29). În plus, Iisus precizează că înainte de învierea celor din morminte, la sfârșitul veacurilor, oamenii viețuitori pe pământ trebuie să asculte glasul Fiului lui Dumnezeu pentru ca sufletul lor să învieze din moartea spirituală pricinuită de păcat (cf. Ioan 5, 24-25).

Din iubire milostivă față de familiile îndoliate și pentru a arăta că El este Izvorul vieții și poate dăruia viață celor morți, Domnul Iisus Hristos a înviat pe **fiul văduvei din Nain** (cf. *Luca* 7, 11-16), pe **fiica lui Iair** (cf. *Matei* 9, 18-26; *Marcu* 5, 21-43; *Luca* 8, 40-56) și pe **prietenul Său, Lazăr**, fratele surorilor Marta și Maria din Betania (cf. *Ioan* 11, 1-46). Dar, prin aceste trei învieri din morți săvârșite de Domnul Iisus Hristos asupra unor persoane tinere, acestea au revenit la viața pământească obișnuită, iar la bătrânețe au murit ca toți oamenii. Însă, cu prilejul învierii lui Lazăr, Iisus descoperă surorilor acestuia marele adevăr că **sufletul omului care crede în Hristos rămâne veșnic viu, chiar dacă trupul acestuia moare**. În acest sens, Iisus spune: „*Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi. și oricine trăiește și crede în Mine nu va muri în veac*” (*Ioan* 11, 25-26). Așadar, Iisus spune că adevărata viață a omului este comuniunea sa cu Hristos, Fiul veșnic al lui Dumnezeu, Care S-a făcut om pentru a dăruia oamenilor viața veșnică după ce va birui moartea prin Înviere. Dacă învierea lui Lazăr a fost o revenire la viața pământească, Învierea lui Hristos este **un nou mod de existență**, necunoscut în lumea aceasta prezentă, și anume intrarea omului întreg, suflet și trup, în viața veșnică, liberă de orice determinism al proceselor de compunere și descompunere a materiei, de separație sau constrângere impuse de spațiul limitat sau timpul limitat. De aceea, Iisus Cel Înviat din morți este Dumnezeu-Omul total liber: El Se arată *când* voiește, *unde* voiește, *cum* voiește și *cui* voiește. Aceste aspecte ale trupului înviat al lui Iisus Hristos se observă în *cele 10 arătări ale Sale după Învierea Sa din morți, în momente diferite și în locuri diferite*. Iisus Cel Înviat din morți trece prin ușile încuiate pentru a întâlni pe ucenicii Săi adunați laolaltă și le spune: *Pace vouă!* (cf. *Ioan* 20, 26), sau Se arată ucenicilor Luca și Cleopa ca fiind un călător necunoscut, însă imediat după ce El este invitat în casa lor și binecuvintează pâinea, aceștia recunosc că, de fapt, este El, Iisus Cel Răstignit și Înviat, dar îndată El Se face nevăzut (cf. *Luca* 24, 13-31). De ce? Deoarece Iisus voia să le arate ucenicilor Săi că *El va fi mereu prezent în mijlocul ucenicilor prin Sfânta Euharistie*. Vedem, așadar, că nimeni și nimic nu poate limita libertatea lui Hristos Cel Înviat, nici măcar privirea mirată a oamenilor nu-L mai poate reține.

Sfântul Apostol Pavel nu L-a întâlnit pe Iisus Hristos în timpul activității Sale mesianice pe pământ, ci L-a întâlnit pe drumul Damascului, când Iisus Hristos Cel Înălțat la cer i S-a arătat în plină zi, într-o lumină copleșitoare care l-a orbit, în timp ce un glas i-a zis: „*Saule, Saule, de ce mă prigonești?*” (*Fapte* 22, 7). Din această întâlnire cu Hristos Cel Răstignit, Înviat și Înălțat în slava cerească, Sfântul Apostol Pavel a înțeles că Învierea lui Hristos înseamnă *intrarea omului muritor în viața netrecătoare și în slava cerească veșnică*, aceasta fiind cu adevărat mântuirea oamenilor, unirea lor cu Dumnezeu prin credința în Iisus Hristos. De aceea, el va mărturisii zicând: „*Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră*” (*1 Corinteni* 15, 14). Cu alte cuvinte, **dacă Hristos n-a înviat cu adevărat, nici mântuirea oamenilor nu este posibilă, toată existența devine fatalitate și nonsens. Dacă Hristos n-a înviat, înseamnă că păcatul și moartea, nedreptatea și răutatea din lume nu pot fi învinse niciodată. Dar pentru că Hristos a înviat cu adevărat, Învierea Lui este începutul sau**

arvuna învierii tuturor oamenilor (cf. 1 *Corinteni* 15, 20; *Coloseni* 1, 18; *Romani* 4, 25 și 8, 33 și urm.). Sfântul Apostol Pavel ne descoperă și un adevăr necunoscut până atunci și anume că **nu toți oamenii vor muri, dar în Ziua de Apoi toți se vor schimba, adică și cei vii vor trece de la o viață pământească stricăcioasă, coruptibilă, la o viață nouă, nesticăcioasă:** „*Iată, taină vă spun vouă: Nu toți vom muri, dar toți ne vom schimba [...] morții vor învia nesticăcioși, iar noi ne vom schimba. Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nesticăciune, și acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire*” (1 *Corinteni* 15, 51-53). Sfântul Apostol Pavel ne învață, de asemenea, că Domnul Iisus Hristos Cel din ceruri „*va schimba la înfățișare trupul smereniei noastre, ca să fie asemenea trupului slavei Sale*” (*Filipeni* 3, 21).

Toți Sfinții Apostoli au fost martori și binevestitori ai Învierii lui Hristos, care este temelia credinței și a vieții creștine. În ziua Pogorării Sfântului Duh și a constituirii Bisericii lui Hristos ca fiind comunitatea vizibilă a celor ce cred în Hristos și sunt botezați cu apă și cu Duh Sfânt (cf. *Fapte* 2, 1-47), Apostolul Petru, în numele tuturor apostolilor, a mărturisit cu mult curaj adevărul Învierii lui Hristos, prin aceste cuvinte: „*Mai înainte văzând, [Prorocul David] a vorbit despre Învierea lui Hristos: că n-a fost lăsat în iad sufletul Lui și nici trupul Lui n-a văzut putreziciunea. Dumnezeu a înviat pe Acest Iisus, Căruia noi toți suntem martori. Deci, înălțându-Se prin dreapta lui Dumnezeu și primind de la Tatăl făgăduința Duhului Sfânt, L-a revărsat pe Acesta, cum vedeți și auziți voi*” (*Fapte* 2, 31-33).

După Înălțarea Domnului la cer, în locul lui Iuda Iscarioteanul a fost ales apostol Matia, unul dintre ucenicii care i-au însoțit pe ceilalți apostoli în perioada cât a fost Iisus cu ei, de la Botezul Său până la Înălțarea Sa la Cer (cf. *Fapte* 1, 21-26). Prin aceasta, s-a confirmat adevărul că toate semințiile poporului evreu sunt chemate la mântuire în Iisus Hristos.

Lucrarea celor 12 apostoli a constat în special din **predicarea și mărturisirea Învierii lui Hristos** (cf. *Fapte* 1, 22; 4, 33), **din învățarea altora** (*Fapte* 2, 42) și **din rugăciune** (*Fapte* 6, 2-4). Predica lor a fost adesea însoțită de semne și minuni (cf. *Fapte* 2, 43; 5, 12). Apostolii împreună cu presbiterii alcătuiau grupul conducător sau „*sinodul apostolic*” al Bisericii din Ierusalim cu care s-au întâlnit Pavel și Barnaba trimiși de Biserica din Antiohia spre a întreba dacă este necesar sau nu ca aceia care erau de alt neam decât evreii să fie tăiați împrejur (cf. *Fapte* 15, 1-6)².

Urmând Sfinților Apostoli, **Sfinții Părinți ai Bisericii au mărturisit și ei credința în Învierea lui Hristos și în învierea de obște ca fiind adevărul central sau fundamental al credinței Bisericii**. De aceea, *Crezul ortodox* se încheie cu această mărturisire: „*Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie*”.

Vorbind despre adevărul Învierii lui Hristos și despre importanța credinței în înviere pentru viața oamenilor, Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „*Și după cum atunci când nu credem în înviere ne irosim viața, ne-o umplem cu mii și mii de rele și ne-o întoarcem pe dos, tot astfel, când credem în înviere, credința aceasta ne dă temeieri puternice despre purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ne face să ne îngrijim mult de virtute, să fugim cu toată graba de păcat și ne umplem toată viața de liniște și pace (...)* În rădăcinează în sufletul tău învățătura spre înviere, pentru ca, dacă ești bun, dar încercat de neazuri și suferințe, să ajungi mai bun, dobândind mai multă râvnă prin nădejtile cele viitoare; dacă ești rău, să te lași de răutate, făcându-te mai înțelept prin frica pedepsei ce va să fie”³.

Iubiți frați și surori în Domnul,

Credința vie în Învieria lui Hristos și în învierea de obște în Ziua de Apoi a tuturor oamenilor nu este pentru Biserică doar o predică frumoasă, ci ea cere și o *pregătire anevoioasă*. Mântuitorul Iisus Hristos și sfinții Săi ucenici și apostoli ne învață și ne cheamă să lucrăm duhovnicește mai întâi pentru **învierea sufletului din moartea pricinuită de păcate**, trăind o viață nouă, în Duhul Sfânt, ca pregătire și așteptare cu speranță a învierii de obște, a judecării universale și a vieții veșnice (cf. *Matei 25, 31-46; Fapte 10, 42; 24, 15; 1 Petru 4, 5*).

Despre moartea și învierea spirituală a sufletului vorbește Mântuitorul Iisus Hristos când spune despre fiul risipitor care s-a pocăit că „*mort era și a înviat*” (cf. *Luca 15, 24 și 32*), iar Sfântul Apostol Pavel spune că toți păgânii erau morți în păcate, înainte de a deveni creștini, adică înainte de-a învia spiritual prin credință, pocăință și Botez (cf. *Efesenii 2, 1-3, 11-12; Colosenii 2, 13-14*)⁴.

Înțelegând necesitatea pregătirii spirituale pentru a primi lumina și bucuria Învierii lui Hristos ca *arvună a învierii creștinului din moartea păcatului și ca pregătire pentru a dobândi viața veșnică*, Biserica Ortodoxă a rânduit o perioadă de șapte săptămâni (inclusiv săptămâna Sfințelor Pătimiri) ca pregătire duhovnicească a credincioșilor pentru marea sărbătoare a Învierii Domnului sau a Sfințelor Paști. Această perioadă, numită *Sfântul și Marele Post al Paștilor*, este un timp de rugăciune și de pocăință intensă, însoțite de post, pentru a dobândi iertarea păcatelor prin Spovedanie mai deasă și pentru a simți mai mult iubirea milostivă, pacea și bucuria lui Hristos Cel Răstignit și Înviat prin împărțirea mai deasă cu Sfânta Euharistie. Este o perioadă de urcuș duhovnicesc, de sfințire a sufletului și a trupului prin înfrânarea de la păcate sau patimi egoiste și prin înmulțirea faptelor bune, de ajutorare a celor aflați în dificultate.

Dacă perioada de pregătire pentru sărbătoarea Învierii Domnului durează șapte săptămâni, *perioada de mare bucurie pascală durează tot șapte săptămâni, de la Paști până la Cincizecime sau Rusalii, numită și Duminica Mare*.

Astfel, **se vede că sărbătoarea Sfințelor Paști este cea mai mare sărbătoare a Bisericii, o revărsare abundentă de lumină și bucurie, care dă sens vieții omului**

credincios, în istorie, și îndreaptă întreg universul spre cerul nou și pământul nou despre care se vorbește în cartea numită *Apocalipsa* (cap. 21) din Noul Testament.

Sărbătoarea Sfințelor Paști este *o pregustare sau o arună a bucuriei veșnice și a luminii neînserate din Împărăția cerurilor, din Ierusalimul ceresc*. De aceea, în biserică toate veșmintele de Paști sunt luminoase, iar întunericul din noaptea de Înviere este biruit de mulțimea luminilor sau lumânărilor aprinse. În toată această perioadă pascală, până la Înălțarea Domnului, bucuria biruinței vieții asupra morții se exprimă prin cântarea des repetată a troparului Învierii Domnului și prin mărturisirea de credință frecvent folosită: „*Hristos a înviat!*”; „*Adevărat a înviat!*”. În felul acesta, devenim și noi ucenici și apostoli ai lui Hristos Cel Înviat.

În vremea noastră, sărbătoarea Învierii Domnului sau Sfintele Paști ne îndeamnă pe fiecare dintre noi **să fim vestitori ai iubirii milostive a lui Hristos, ai păcii și bucuriei**, într-o lume tot mai confuză și tristă, confruntată adesea cu dezbinarea și violența, cu sărăcia și suferința, cu boala și cu multe forme ale morții fizice și spirituale. Sărbătoarea Sfințelor Paști ne cheamă să aducem prin rugăciune, prin cuvânt și faptă bună, lumina Învierii lui Hristos în sufletele copiilor orfani, ale bătrânilor singuri, ale bolnavilor neajutorați, ale familiilor îndoliate și întristate. Să nu uităm în rugăciunea și în iubirea noastră nici pe românii care se află printre străini, dar trăiesc cu dorul de țară, de cei dragi rămași acasă. *Îi așteptăm cu bucurie să revină și să rămână definitiv în țară, deoarece fără ei multe localități din România sunt triste și neajurate!*

Să ne rugăm Domnului Hristos Cel Înviat să ne ajute să păstrăm dreapta credință și viețuirea creștină în fața multor rătăcirii și ispite care se înmulțesc astăzi, să iubim și să ajutăm Biserica poporului român în lucrarea ei pastorală, misionară și socială de îndrumare și ajutorare a familiilor sărace care au mulți copii, să sprijinim educația și formarea spirituală a copiilor și a tinerilor, pentru ca aceștia să simtă iubirea familiei, a Bisericii și a școlii pentru ei, mai ales că anul acesta, 2016, a fost declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române *Anul omagial al educației religioase a tineretului creștin ortodox*.

În mod deosebit, mulțumim tuturor celor care au sprijinit până acum și celor care vor sprijini, prin cuvânt și faptă, moral și financiar, construirea *Catedralei Mântuirii Neamului* (ajunsă la 70% din volumul cantităților de lucrări), pentru ca aceasta să poată fi sfințită la 1 decembrie 2018, când se împlinesc 100 de ani de la Marea Unire a românilor într-un stat independent. Această Catedrală este în același timp *o necesitate practică și un simbol al credinței, libertății și demnității poporului român*.

Vă dorim tuturor ca sărbătoarea Sfințelor Paști să vă aducă, în suflet și în familie, pace și bucurie, lumină și mult ajutor în toată fapta cea bună!

Cu părintească dragoste, vă adresăm tuturor salutul pascal:

Hristos a înviat!

Al vostru către Hristos Domnul rugător și de tot binele doritor,

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

1 Vezi art. „Înviere”, Dicționar biblic, Editura Cartea Creștină, Oradea, 1995, p. 705.

2 Vezi art. „Apostol”, Dicționarul Noului Testament, Editura Casa Cărții, Oradea, 2008, p. 75.

3 Sfântul Ioan Gură de Aur, „Cuvânt despre învierea morților”, I, în Predici la sărbători împăratești și cuvântări de laudă la sfinți, PSB, vol. 14, serie nouă, Editura BASILICA, București, 2015, p. 141 și p. 143.

4 Pr. Ioan Mircea, *Dicționar al Noului Testament*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984, p. 253.